

Buitenmensen van strand en duin

Aan de ondiepe kust van de Noordzee met de vele zandbanken konden in het verleden alleen schepen met een platte bodem landen. De foto van het Noorderstrand bij Scheveningen geeft hiervan een prachtig beeld, maar er is wel wat bijzonders aan de hand.

TEKST: FRANS BEEKMAN

De Noordzeevissers

Eeuwenlang deden de vissers van de Zijde aan de Hollandse kust aan

visserij op platvis, gul (jonge kabeljauw) en garnalen. Bij deze Zijde behoorden Ter Heijde, Scheveningen, Katwijk, Zandvoort, Egmond en

Petten. Hier lagen geen havens en daarom konden alleen schepen met een platte bodem worden gebruikt. In het jaar 1857 werd het kaakverbod

Figuur 1. Noorderstrand in Scheveningen (ca. 1920). Foto J. van der Markt, collectie Jaap van Loenen.

van haring voor deze dorpen opge-
heven en kwamen er nieuwe moge-
lijkheden voor de visserij. De export
naar het Duitse achterland per spoor
van haring en bokking uit Schevenin-
gen nam enorm toe.

*Aan het einde van de
negentiende eeuw had
Scheveningen ruim 200
bomschuiten.*

Voor de pekelharingvisserij langs de
Schotse kust waren grotere bomschui-
ten of bommen nodig. Daarmee kon
de hele bemanning met drijfnetten,
zout en tonnen aan boord. Het kaken,
zouten en in tonnen verpakken werd
meteen na de vangst met de vleet aan
boord gedaan. Aan het einde van de
negentiende eeuw had Scheveningen
ruim 200 bomschuiten. Een beperkt
aantal van ongeveer 40 zeilloggers
voer vanuit Maassluis en Vlaardingen,
waar aan de Maas havens voor kiel-
schepen waren.

De decemberstorm van 1894 vernielde
de Scheveningse bommen die in win-
terberging hoog op het strand tegen
de strandmuur lagen. Tien jaar later
kwam er door een sterke lobby van
de vissers een buitenhaven en een

binnenhaven tot stand. Door de goe-
de besommingen in die jaren werden
de zeilloggers snel omgebouwd tot
motorloggers.

Omstreeks 1920 werden de bomschui-
ten niet meer voor de visserij ge-
bruikt. Enkele oudere schepen werden
toen ingezet voor het toerisme. Op de
foto zien we vooraan de SCH 449 met
zijzwaarden en drogend zeil. In de
top van de masten van de bommen
wappert de Nederlandse driekleur.
Aan boord is de 'peek', een oudere
wachtman, en op het strand staan
twee vissers met opgerolde broekspij-
pen. Vier meisjes met witte hoeden
en zomerjurken kijken nieuwsgierig
toe. Op de achtergrond zien we de
opvallend kale zeereep van de duinen
in de richting van Katwijk.

Het gaat hier dus niet om actuele
visserij, maar om oude bomschuiten,
die benut werden om een vaartocht-
je mee te maken. Vanaf het strand
werden de badgasten aan boord
van de 'plezierboten' gedragen. De
fotograaf Jacob van der Markt maakte
omstreeks 1920 tot 1925 vele schil-
derachtige Ansichtkaarten, die graag
gekocht werden als herinnering. Dat
is te concluderen uit het feit dat er in
de antiekhandel weinig beschreven
kaarten met postzegel en stempel van
hem te koop zijn.

Colofon

Informatie over het duinonderzoek in
Berkheide, Meijndel en Solleveld. In
Holland's Duinen verschijnen tweemaal
per jaar Nederlandstalige artikelen over
het duin, met name over de terreinen
die in het beheer zijn van Dunea. De
verantwoordelijkheid voor de inhoud
van artikelen of berichten in Holland's
Duinen ligt bij de auteur(s). © Tekst en
beeldmateriaal blijven auteursrechtelijk
eigendom van de auteur(s).

Voor vragen over Holland's Duinen: Harrie
van der Hagen, h.hagen@dunea.nl

Holland's Duinen nr 71, april 2018

Redactie: F. Beekman, H.G.J.M. van der
Hagen, F.C. Hooijmans, P.E. Loth, E. van der
Meijden, C. Zuyderduyn
Redactieadres: Sectie Plantenecologie,
IBL Universiteit Leiden, Postbus 9505,
2300 RA Leiden
Vormgeving: T2 Design en Communicatie
Druk: Deltabach
Oplage: 500 exemplaren
Foto voorplaat: José Kok

Digitale versie in pdf-formaat is beschikbaar
via de website: Dunea.nl/duinen/
duingebieden/hollandsduinen

Toezending van artikelen per e-mail aan
Harrie van der Hagen (h.hagen@dunea.nl).
ISS nummer: 1384-7373 (ISS nummer
Meijndel Mededelingen was 1382-1105)

dunea
DUIN & WATER

Universiteit Leiden

